

20647

HISTORISCH VERHAAL

Van de

Wonderenswaardige, droevige en schrikkelyke

WATER-VLOED,

Doorgeballen op den 13. November 1686.

De St. Meertens-vloed genaamt.

Johannes Jacobs koopman en Schatbeurder tot Nieuwolde, ziende het Water met geweld zijn Huys indringen / begaf zig in aller haast met zijn Vrouw en vijf kinderen op de Solder / niet anders mede nemende als een Bedde met twee Deekens / om daar mede zyne naakte en verkleumde kinderen te verwarmen. In welke bedroefde toestand zy vier geheele Ertmalen hebben geseten / in het rauwe koozn (waar van tot haar geluk de Solder wel voorzien was) tot versadinge van dorst en hongers nood moet nuttigen; Zijnde daar benevens nog op de Solder / dooz de aandringende hoogte en felle stroom van 't water / in het uitterste gebaar / en / na hare meininge / in een onfeilbare verwagtinge / van aldaar ook nog samenteljk te sullen moeten omkomen: dooz dien het muurwerk van het Huys al dooz het grootste gedeelte / tot aan de steunselen en fondamenten van hare verblijf-plaats / was nedergeflozt / alle het welke ziende / hare geene andere gedagten gaf / als biddende en malckanderen omhelsende / het uitvoeren van Gods vreeseljk Oordeel / dooz een ljdsame dood te verwagten. Doo na verloop van vier Ertmalen gaf God de Heere eindeljk uitkomst / also dat een Dienstmeid / dewelke wel eer by haar hadde gewoont / na datse eenig versch Water tot haar laaffenisse hadde medegebragt / de Huysvrouw en vier kinderen met een Vrouwens-kuppe quam afhalen en behouden tot Noordbroek aanbragte / blyvende by Johannes Jacobs voornoemt / met zijn Zoontje nog een Ertmaal op de Solder / om het kleine overschot zpnor goederen dooz nadere bergens gelegentheid nog te conserveren: Doo alle dussels Winkelwaren en Huysraad zyn weggestroomt en het weinige wedergebondene dooz het zoute pekkel bedurven; waar onder nogtans seer aanmerkelyk en verwonderenswaardig zig heeft toegedragen / dat de Kantsoorttaffel met sestiën hondert Guldens daar in leggende / over een Bemue van acht Gzafen gedreven / en niet tegenstaande het delisfel al weg-gespoeld was /

nogtans op zijn Voetstaalen staande gebleven / en het geld sonder eenige verminderinge daar in bevonden en tot de regte hand wederom gekomen is.

Reynder Jans Cherceer tot Urum, vermeinde zig in dit gebaar met zijn Vrouw en vier Kinderen op de Solder te salbeeren / maar moesten om de aandringende hoogte van 't Water ook van daar retireren / en niets anders vindende als een Duivelkast / zijn daar al te samen ingeklommen / alwaar een schrikspike nood van koude / honger en dorst uitgestaan hebbende / eindelijk van daar gehaalt en gered zijn.

De E. E. Heer Syndicus Picard heeft op zijn nieuws getimmerde Hoffsiede ongelooftlike ongevallen mede gehad / een groot getal Beesten haar hebbende moeten bergen op een nieuws getimmerd Zaal / seven boeten boven het ander Huis / behoudende maar een vierendeel voets bor. De Heer Picard daar selve zijnde heeft met zijn E. E. Huysvrouwe aldaar tweemaal 24. uren in groote extremiteyten geweest / afgesneden van alle Domsstipken.

De Schilder Appel niet met een Katte / maar een Hont (gelijck hy segt) een dag ende nacht op een hoog verheven Tafel geseten hebbende / om haar te bergen / hadden beyde wel niet sonder groote bekommerninge zien aandringen het zoute Water / maar heeft zyne patientie niet by die van een ston beest willen vergeleken hebben.

Een Hond heeft zijn twee jongen in een groote Botter-molde aldaar dypbende gebozgen / ende zijn also alle 3. behouden.

Mede heeft men gezien op een groot hout dypben een Katte / zittende in haar postuur. Ende geen twee treden daar van daan een hout waar op 3. Rotten veilig heen dzeben / sonder van deselve gemolesteert te worden.

Een kind omtrent de Heldenschap in de Wiege leggende / is in een Boom gebanden en gebozgen.

Scher Timmerman van Delfzijl, dewelke op dese tijd tot Termunten arbeide / dreef met het dak van 't Huis daar hy in was / tot aan een ander Huis / en dit selve ook dzyftig wordende / dzyft met dit tweede tot het derde / en vervolgens nog met het derde tot het vierde Huis / dog dit laatste al mede de kragt van 't Water niet konnende tegenstaan / dzyft met het selve tegens een Boom / waar op zig begaf / dog dese eindlyk ook om veer spoelende / dzyft daar mede tot aan eenen anderen Boom / met dese wederom tegens een Hoopbult / waar op hy nietter vaart sprong : dog duurde niet lang of dese Hoopbult geraakte ook van malkanderen te dypben / zo dat hy dus met deselve in groot pericul een tijd lang gedreven hebbende ten laasten wederom op een Boom geraakt / waar op hy zo lange geseten is geweest / tot dat van daar wierde gehaalt en gebozgen.

Tot Termunten zijn vier dooden uit de Graven gespoelt en een menigte doode Menschen aangedreven. Een heele Solder met balken en ankers is in een Appel-hoff op eenige Boomen gebloeid en gelijk als met besondere konst en voordagt zodanig gelegd / dat het tot een bequame Schuilplaats soude kunnen verstreken.

Tot Termunter-zijl zijn op een Man na alle mensche / benebens al het Dec en Huizen vergaan / zynde de Huizen met een gedeelte van haare fundamenten selfs weggespoelt / also dat daar van het minste overgebleven is. Een Olfsteen eenige duizenden ponden zwaar is vier voet van zijn stee gedreven.

Een bloot Hoop / waar op eenige Menschen haare meenden te salveeren / geraakte door het vuur / het welke zy mede genomen hadden / in de brand / het welke van Termunter-zijl na Woldendorp komende dzyben / gaf in de nacht / onder het donderen / blixemen / stormen en gedruis van 't Water / met het verheffen van de baren / verspreiden van vlam en stuiven van vonken / zodanigen verbaarlyken in schrikkeijke gezigte / dat het niet anders scheen als of Hemel en Aarde vergingen en de laatste dag gekomen waare.

Een zeker Man van den Dam, varende met een klein scheepje na de kant van Solwert, om menschen te bergen / en hoorende eenig gekerm / geloofde eindelijk dat het in een aandruvend Huis moeste wesen / daar by komende / breekt het dak op / en vind aldaar een Vrouw met twee kinderen reeds half in 't Water zitten / hebbende haar eene kind nog aan de borsten / en worden also van dese Man / niet sonder groot pericul van zijn leven / geborgen en behouden in den Dam gezagt.

Door de breede Brug in den Dam liepen de jongens wel een pistool-schoot over bedden / buister / kisten / kassen / beesten en alderhande aangespoelt goed / het welke met zodanigen perffinge aldaar gedreven was / dat een Snik onder de Brugge daar van geboosten is. Hebbende de jongens nog een uur 8. a 9. van te vooren met scheuwels op dese selfde plaats op 't Hs gelopen.

Jan Thomas met zijn Vrouw en kind is met het dak van zijn Huis van Beerumerdyk tot aan den Dam komen dzyben geborgen.

Omtrent Waatum sat een Man met zijn Vrouw en een kind / het welke nog aan de Moeders borsten lag / in een boom / dog alle drie dood.

Tot Midwolder-Hammorik souden 183. Menschen / jong en oud / gebleven / 40. Huizen geheel weggespoelt ende honderden van Beesten verdronken zijn. De E. Pastoor Hiel op dese plaats / het gedruis van 't Water gewaar wordende / springt uit zijn bedde tot aan 't midden toe in 't Water / het welke met zodanigen geweld toeliep / dat / ingevalle by niet van een boven ordinarisse

statuut en besondere biogourensheid ware geweest / het vermogen niet soude gehad hebben / om zijn Huishouwe / kind en Meid / zo naakt tot de schouderen toe dooz het Water na boven te dragen / alwaar zy te samen / van koude verstijft zijnde / den geheelen nacht dooz saten / tot dat zy dooz een Vrouwenskuipe / met nog eenige andere Menschen / tot negen in 't getal wierden gebozen. Mer dese selfde kuipe zijn daar na ook nog seer veel Menschen / dewelke dooz gebaar en koude omtrent geheel besturben waren / gereddet. Van deselve plaats mede; De Schoolmeester heeft het geluk gehad van zig op een boom te salveeren / maar heeft moeten zien dat zijn Vrouw met drie kinderen seer jammeleijk vergingen.

De Huishouwe van D. Eysing, terwyl haar Man / ter oorsake van het harde weer / niet by haar konde komen / is mede in seer groot pericul van verdzinken geweest / dog wonderbaarlijk met haar kind behouden. Dese / als zy in absentie van haar Man / de Meid by haar dede slapen / wierde het gedruis van 't Water gewaar / waar op de Meid van het bedde springende / het selve alreeds zo diep was / dat deselve daar in aanstonds geraakte te verdzinken; Ondertusschen hoogde het Water zodanig aan / dat voorszemde Huishouwe op haar beddestede tot onder de armen toe in het Water geraakte / in welk gebaar en ongemak zy met het kind op haare schouderen zo lange bleef staan / tot dat zy eindelijk dooz eenige Buurluden / dooz een opgehouden gat in de beun wierde uitgehaalt en gebozen; zijnde also niet alleen in gebaar van dooz het Water versmoort / maar ook selfs om dooz het overmateljk wplien met een bple in hooft gehouwen te worden.

In de Meester-Greet, zijn wel 300. Menschen verdzonken / ende daar buiten Dijk alle weg-gespoekt / 100. Menschen vermist / waar van omtrent 50. gevonden en 50. aangedreven en elders begraven zijn.

Dog / een Huisman terwyl hy zijn Vrouw / dewelke op het leste zwaar ging / op een naastgelegene hoogte hadde gebzagt ging om zijn Moeder van gelphen aldaar te bergen / dog wierd' dooz het geweld van 't Water zodanig overvallen dat hy met dese oude Vrouw quam te vergaan / blyvende de arme Vrouwe dus alleenig op voorszemde hoogte / tertijd deselve van daar wierde afgehaalt en in dese stad gebzagt zijnde / legt tegenwoozdig van hare kraam bevallen.

Een selter Man / genaamt Harmen Alberts tot Commer-zijl, terwyl hy zijn Vrouw met ses en zijn Nabers Vrouw met drie kinderen / in een Schip sogte te bergen / viel buiten boozt / dog tot zijn geluk een ander klein Scheeps na hem toekomende dypen / hadde niet meer magts als zyne handen daar aan te staan en dus vast houdende / drijft daar mede zo lange tot dat in 't gezigte van andere Menschen quam; dewelke hem also bozen. Dese Man dooz ontstelensse en zout Water / het welke hy by zig hadde gekregen / lag eenigen tijd buiten

Henniffe / dog bequaam door het overgeven van 't selve Water / en gebzaagt zijnde / waar zijn Vrouw en kinderen gebleven waren / verhaalde dat bovenstaande / maar niet wetende waar zy henen gedreven waren / wierden egter na eenigen tijd soekens agterhaalt en gevonden / dog alle elf dood.

Tot Oterdum is de Dijk zodanig geruineert dat de oude fundamenten van de Huizen daar omtrent staande / geheel bloot leggen / zijnde onder het Huis van de Kerkhoogt Jan Claassen, eertijds het Magezijn van de oude Oterdommer Schans, een stuk van een kanon bloot gespoelt.

Cornelis Geerts in de wandeling Keizer genaamt / is met Vrouw en kinderen van Oterdum tot Scheemsterzwaag op een stuk van zijn Beune gedreven / waar van nogtans de Vrouw en eenige kinderen zijn verdronken / en twee neffens hem gebozen. De Man wederom tot Oterdum gekomen zijnde gebzaagt / wanneer zy waren dziftig gewoorde / antwoorde eenvoudig / ik gisse dat het wel drie uuren was doen wy afvoeren.

Wipke Coupers Zoon van Oterdum heeft zig gebozen op een zwengel van een put / daar hy wel vier uur opgeseten hadde.

Hemme Bull in de wandeling genaamt / en Jan Ubbes dzeven te samen van Oterdum na Scheemder-Hammerik, maar de laatste verlicumde / zeide: Ik moet dog sterben / en hier op een Gebed gedaan hebben / valt in 't Water en verdzinkt / dog de ander is behouden ergens komen aandypven.

Tot Holwyrda zijn mede wel veertig Menschen vermist / seer veel Beesten vergaan / en groote schade aan de Huizen geschied waar van Pastorse niet by gebleven / maar een groot gedeelte van desselfs dak afgeslagen is.

Dit selfde lot heeft de oude Kerk in den Dam mede gehad / waar van het dak half ter neder geworpen / gelijk mede de andere Kerk / waar van de pannen na de westkant meest afgewaaid zijn / gelijk de meeste Huizen en Tichelwerken daar en omtrent zo niet geheel weggespoelt / als op andere plaatsen ten minsten een ongelooffelyke schade aan wand en dak geleden hebben.

Van het kind van vier jaren waar van het navolgende Gedigt van Dn. Schinkel gemeld word / verhaalt een geloofwaardig persoon nog dese omstandigheden / dat het selve van Godlinze-dijk tot by / eermes op een stuk Huis was gedreven / en eenige Schippers het selve visiterende / met haar kloeten het dak opgeligt hadden waar op het begonde te bidden seggende: o Come sla my niet / waar op gebzaagt zijnde waar zijn Daar was: antwoorde: hadde dzinkt klum / ik wolde ook wel eens klum dzinken / en doen zy het te dzinken gaven houden zy het selve met drank kwalijk versadigen / maar heeft in het eerste etmaal geen spysse komen nuttigen.

Jacobus Terneden een Man van vijf-en-sebentig jaar heeft zig in den **Dam** in Anthonii Gasthuis boven op een groote kast geborgen / en de lijst deselve afzekende / dienende hem mede tot een besonder middel om daar op te klimmen.

Een seker Huisman soekende zyne Schapen te bergen / dede het selve op dese wyse / hy reed op een tamelyk hoog Peert dooz een wying / daar het tot het lijf toe in het water moeste gaan / hebbende een jongen by hem / die de staat van 't Peert om zyne handen gewonden hadde / en na dat de Schapen de een agter de ander gebonden waren / reed dus voort / slepende de songe met de steert van het Peert / en vervolgens de Schapen mede dus zwemmende dooz het Water en zo behouden.

Popke Janssen willende met zijn Vrouw tot boven op het Hoop retireeren / geraakte de Vrouw van 't selve af te vallen en verdronk / daar na het Huis instortende / komt hy op een balk te zitten en dzieft daar mede by de Zyl tot Spijk.

Enige van de overgeblevene Huizen van dese plaats zyn naderhand in de brand geraakt / en uit deselve vier Menschen nog wonderbaarlyk gered. Zo dat dese plaats eene is / dewelke op het aldermeeste geleden heeft.

Twee Vrouwen tot Spijk op een Hoop-blok wegdryvende quammen een quartier daar van daan by een Boere-plaats aan een Pruimboom waar op de eene klimmende wil de andere volgen hondende de eerste by de rok vast die daar op begint te roepen / laat los of wy zyn beide omhals / dog de andere by de rok te sterk trekkende / raakt de rok los / 't welk de behoudenis van de eerste was / en de ander met de rok heen dryvende verdronk.

Een ander Vrouw wierd in haar bed dood gebonden / en een kind by haer liggende was nog levendig.

Op veel plaatsen hebben de Huisluden / haare Melk-molten onder de pannen van de kerken geset / om als 't Regende vers Water booz haer selven en Beesten te garen.

Van de Mester-Griet is de Meper van d'E. Ed. Heer Clant van Nyestein, met een stuk dalis gedreven boozby Spijk tot aan Waatum, alwaar hy op de Dijk geraakt is hebbende in elke arm een kind / waar van het eene gestorven / en hy niet het andere geborgen is.

Van de Hoogemeden is een Blok Hoop met eenige Menschen op de Eplanden gedreven in de Noord-Zee en aldaar verdronken.

Van de selfde plaats is een kind in de Wiege leggende tot aan Embden gedreven en aldaar geborgen.

Van Zuidbroek, Noordbroek tot aan de Scheemde zijn veel Beesten /
kisten / kisten / en alderhande soorte van Vuisraad in zodanigen menigte daar
komen aandruppen / dat men met geen Schepen daar door konde varen. In
welke desolate en erbarmelyke toestand door de besondere vigilantie en goede or-
dres van de Heer Drost Wichers zo veel is te wege-gebragt / dat de meeste aan-
gespoelde Meublen gebozgen en tot de regte handen wederom geraakt zijn /
en seer veel Menschen uit de uitterste nood / door bequame berg middelen ge-
reddet / ook veel verlegene verflagene en noodlydende luiden verquilt en ge-
holpen zijn gewozen.

De E. Pastoor Conradi tot Bedum / ziende zyne Beesten door 't opzwellen
van 't Water in nood van verdynken / sieeb deselve los / om ten minsten eenig
heen komen voor haar selven te kunnen soeken / ende hy Pastoor daar op na
boven retirerende / word van dese benauwde Beesten langs eenige trappen op-
gevolgt en also boven op een kamer geplaatst zijnde / gebozgen.

Frerik Smit tot Peterbuiren heeft zig op zijn Dootstaal gebozgen / terwijl zijn
Wouw met agt kinderen van het Water over vallen en also elendiglyk ver-
smoofd wierden.

Gelijc mede Hero Okkens vergergic aldaar / als zijn Wouw en kinderen
door het vreeslyk gewelt van 't Water wierden overrompelt / en door het storten
van 't Huis in een oogenblyk alle kwamen te vergaan / sogte hem in een naast
staande boom te salveeren / in dewelke zo lange hadde geseten / dat hy door
natheid en koude verkleumt zijnde / zig daar niet langer op konde houden / en
nog met een been aan dese boom hangende / is dus jammerlyk verongelukt
gevonden.

Op Houwer-zijl zijn seven Menschen verdronken en de Huizen meest geruineert.

Op de Soltkamp zijn mede Menschen verongelukt en Huizen beschadigt ;

Gelijc mede tot Vierhuizen elf Menschen en seer veel Beesten gesegt worden
verdronken te zyn.

Jan Harmens Dikker by Godlinser-Dijk / sprong op het gedruis van 't Wa-
ter uit het bedde om na zyn Beesten te gaan zien / maar wierde ondertussen
zodanig aan alle kanten beset / dat niet weder by zijn Wouw en kinderen kon-
de komen / maar hem in de Hanebalken genoodsaakte wierde te retireren / als
waar zo lange bleef zitten tot dat het Water zo veel vermindert was om in het
binnen huis te kunnen komen / bindende aldaar zyn Wouw en kinderen op een
hoogverheven beddestede nog behouden. In de Stal vond hy een Berken boven
op een Koe zitten / het welke zo naderhand qualijt van dese Koe uit groote
vrees voor het Water / hebben kunnen afhouden.

Ype Cornelis Dorenbosch van Meester-Uitterdijk heeft zig met zijn Vrouw / 70 jaaren oud zijnde / neffens de Mejd en een jonge / tot op het Hooft moeten retireren / dog het Water tot boven by haar aanhoogende / vermeniden aldaar een elendig eynde van haar leven te zullen maaken / ondertusschen koomt een Zee het dakt boven haar hooft weg te nemen en het onderste boven smijten / waar mede zy als een Schip negen upren omgezwoeben hebbende / eyndeljk tot Tjamsweer aan een Kieermakers Huis aangedreven / alwaar een jongen op de Solder zittende het dakt opende om haar daar op te bergen / het welke nogtans niet hadde konnen geschieden / ten waare het geluk een Ledder na haar dede toe drijven / om haar in deze gelegenheid daar van te dienen.

Nicolaas Boomslyter op Delf-zijl heeft negen Melk-koepen verlooren / dooz beletsel van een koets-waagen die haar in de weeg slont / anders zijn daar geen Beesten gebleven / en eenige schade aan Huizen ende Wallen / als mede het Lust-huys van de H. Proviantmeester Colten wel hondert voet van zijn stede verdreven.

Omtrent de Nieuwe-Schans zijn de Dijken dooz het W. / het welke tegens deselve gedreven en zig schuyngs daar tegens geset hadde / wonderbaarlijk behouden.

Twee Mannen van Oterdum elk op een stuk daks komende drijven / riep de eerste de laatste in 't voozby drijven / moet dat juyt zo hart gaan; Eben als of het een Schip waar geweest / het welke men na zijn wil konde stieren.

Men heeft vernomen dat verscheydene stukken Deen-grond / als huizen groot / tot aan de nieuwe Schans zijn gedreven. Van welke Schans geljk op 't Huis te Noord mede een Beer wegespoelt / en veel schade aan dese Fortressen geschiet is.

Besonderlijk heeft het Fort Delf-zijl in dese gelegenheid veel geleden / een Boltwerk geheel weggedreven zijnde / en was dese plaats in 't grootste pericul van geheel dooz 't Water geruineert te worden / maar de E. E. Heer Oberste Vient. en Commandeur Schay daar des tyds present zijnde / heeft alles niet zodanigen ordres / moeyte en yber geremedieert / dat de behoudensse van dese plaats / naast God / aan zijn E. E. moet worden toegeschreven; zijnde alle byessen zodanig ook al wederom gerepareert / dat genseszaam in staat is om een tameljk hart weer te konnen uitstaan.

De schade die dese Provintie geleden heeft is seer groot / en kan in het hierbygaande Register vooz een gedeelte konnen worden gezien / maar soude een irreparable ruine mede gesleept hebben / indien zodanige heylsamen ordres en middelen dooz de H. W. Burgemeesteren ende Raad in dese groote confusie en confiernatie op allerley middelen niet waren gestelt / om Menschen / Dee en veel goederen op het spoedigste te bergen.

R E G I S T E R

Van de geledene schade aan Menschen, Huizen,
Vee &c. geschiet in eenige voornaamste plaatsen
der drie Quartieren der Ommelanden en
beyde Oldampten.

Hunzingo-Quartier.

Pieterbuyren 70. Menschen jonk en oud. 34. Huizen geheel weg. 15. Hui-
zen en Schupren booz 't groote gedeelte weg. 16. Perden 30 verdzon-
ken als verongelukt. 117. Koepen / Ossen en jonge Beesten. 188.
Schapen. 17. Zwipen / van geliken verongelukt.
Ballo 1. Peert. 6. Koepen verdzonken.
Rasquert 2. Koepen verdzonken.
Wester-Nyland 60. Menschen. 38. Huizen geheel wel weg. 3. Huizen en
Schupren booz een groot gedeelte. 29. Perden verdzonken. 121. Koe-
pen. 359. Schapen alle Zwipen dood.
Ooster-Nyland 4. Menschen dood. 4. Huizen geheel weg. 3. Perden. 11.
Koepen dood.
Breede 1. Huis geheel / en 3. booz een gedeelte weg.

Fivelingo-Quartier.

Spijk 104. Menschen jonk en oud. 33. Huizen geheel. 9. Huizen en Schup-
ren booz een gedeelte weg. 68. Perden. 284. Koepen. 286. Schapen.
15. Zwipen dood.
Bierum 61. Menschen. 17. Huizen weg. 57. Perden. 256. Schapen dood.
Godlinse 53. Menschen dood. 13. Huizen geheel. 9. Booz een gedeelte weg
29. Perden. 166. Schapen dood.
Colham 1. Huis booz een groot gedeelte weg. 1. Koe dood.
Delf-zijl 4. Perden. 25. Koepen. En 2. Schapen dood.
Uitwijrda 9. Menschen dood. 15. Huizen en Schupren booz een groot ge-
deelte weg. 139. Zo Perden als koepen dood.
Zand 9. Menschen dood. 5. Huizen geheel weg.
Oterdam 55. Oude en 42. Kinderen dood. 32. Huizen geheel. 13. Booz een
groot gedeelte weg. 44. Perden / 255. Koepen dood.
Weywert 2. Huizen geheel. 4. Booz een groot gedeelte weg. 20. Perden.
En 52. Koepen dood.

Wester-Quartier.

Feerwert 2. Huizen geheel weg.
 Saaxcum 1. Huis geheel weg. 1. Peert. 21. Koepen. 7. Schapen dood.

Beide Old-ampten.

Scheemder-Hamrik 4. Menschenen dood. 16. Huizen vooz een groot gedeelte weg. 7. Peerden. 106. Koepen dood.
 Wagenborgen 27. Menschenen dood. 8. Huizen geheel. 30. Vooz een groot gedeelte weg. 17. Peerden. 297. Koepen dood.
 Zuidbroek 1. Huis vooz een groot gedeelte weg. 1. Koe dood.
 Onder de Klok-slag van Termunten 22. Menschenen dood. 16. Huizen geheel. En 28. vooz een groot gedeelte weg. 66. Peerden. 577. Beesten. 72. Schapen van een Man de Herkvoogt Claas Nankes.
 Termunter-zijl geheel weg.

Beloopt te samen over 't geheel, de navolgende somma; als

- 721. Menschenen zo oud als jong.
- 343. Huizen en Schupren zo geheel als vooz een gedeelte geruineert.
- 356. Peerden zo verdronken als anders verongelukt.
- 139. Zo Peerden als koepen vergaan.
- 1876. Koepen / Ossen als andere jonge Voozn-beesten.
- 1342. Schaapen.
- 32. Zwijnen / en tot Wester-Nyland alle dood.

Wy hebben in alles onse best gedaan en de LESER zo veel mogelijk is mede te delen, ligtelijk zal hier of daar nog wel jeets zijn voorgevallen 't welk ik niet heb kunnen ge-
 waar worden.

F I N I S.

TREUR.

TREUR-GEDICHT OP DE SCHRIKKELYKE WATER-VLOED,

Voorgevallen in de Provintie van GRONINGEN,
den 13. November in 't Jaar 1686.

Een duizend hondert ses / en jaren ses en tagtig /
 November dertien troef die droef Lot seer waaragtig
 's Morgens om drie a vier / met een Noord'-weste wind /
 Quam daar een Water-bloed / die alles haast verflind.
 Van 't bedde dat men sag / en hoorde eenig woelen /
 Men wist niet wat het was / dat onverwagte spoelen /
 Elk haast zig van het bed / die 't Water wierd' gewaar /
 Dog nauwlijks was men op / of ieder konde kilaar /
 Van 't midden van zijn lijf / in d'onverwagte stroomen /
 Dat meenig Mensch en Beest / eplaas heeft weggenomen
 Men nam de vlugt om hoog / met kinders naakt en bloot /
 En riep om Gods genaad' / in dese groote nood ;
 Den eenen op de Beun / den ander in de Schuiten :
 Of Hoop of Koozue-buld / moest dese Nacht verduiren :
 O Droefvloed ! waar meed' dat God ons heeft besagt /
 't Welk meenig duizend' Mensch in Iyden heeft gebrogt /
 Eerst sal ik met een woerd / myn eigen smert af maken /
 Daar in ik sat / en dan van and'ren ook verhalen /
 De slaaybank met de Maagt / eplaas ! nu d'zifrig quam /
 Eer iemand in ons huis dees Water-bloed' vernam /
 Myn Vrouw sprong also ras / van 't bed / om te beschermen ;
 Haar Zuigling in de wieg / 't welk zy haast ging omermen /
 In 't Water aan de knie greep zy de Ledder aan /
 En is met 't kleine kind zo op de Beun gegaan /

Daar

Daar zy zo lange zat tot dat wy boben bzagten /
 Mijn ande'ren kind'ren vier / om t'saam daar te vernagten /
 Met nog een arbepds-man / zo dat wy negen sterks
 De Beun hebben bewoont wat was 't een droevig werk?
 (Wy hebben daar eplaas vijf dagen lang gefeten /
 Zo dat 't ons haast ontbrak aan Drank en ook aan Eeten /)
 Men klom de Ledder neer / men schepte met een kop
 Dat bzandend' Water solt / het welk wy dronken op:
 De kind'ren riepen seer / wilt ons dog bzuggen maaken /
 Ons brood dat wierde kliepen / O ober droeve saaken!
 Dog God die nimmermeer zijn kinderen verlaat /
 Daar in de zwaarste nood haar bziendelyk by staat /
 Die wist een goede Drouw / tot Farmsum te bewegen /
 Dat zy aan ons gedagt / en wierde ons genegen /
 't Was in de vierden dag als 't brood was by het end /
 Dat zy drie brooden ons met booter ook toe send /
 (Het welk dat God haar wil tot alleen tijd beloonen)
 Zoud' ik nu mijn verlies in schade mede toonen /
 Die is na myne staat eplaas te groot geweest /
 Mijn Turf / mijn Wept / mijn Rog / mijn Dool dat schoone beest
 Met ander Dee nog meer / zijn dooz dees selle stroomen
 En ook nog mobil goed te samen weg genomen /
 Geen duysenden ik had / daar ik in lyden kon
 Maar na mijn staat ik my genoeg berobet von.
 Ik houd' nu hier niet op / 'k wil Godt mijn saak op dzagen /
 Dan d'eerste morgen aan sal ik voort jeets gewagen:
 Als nu den dag bzak aan dat men om ver kon zien /
 Elk die in 't leven was / die gaf zig op de bien /
 En sagen Landwaards in dooz venst'ren en dooz daken /
 Maar ach! dat morgen Ligt deed' natte oogen maken:
 Welk ligt / zo haast ik meed' op onse Beun vernam /
 Mitbusen omgekeert my daar ten voorschijn quam:
 O overdroeve dag! O onverwagte smerte
 Dat meenig Mensch nu raakt seer bitterlyk aan 't herte:
 Dooz eerst zo zag ik aan / eer dat ik jemand' spzakt /
 De Huizen gans beroost van glazen / wand / en daks /
 De Zolders onder deur de holle baren bloepen /
 En wist niet of daar waar of mensch / of peerd / of koepen /
 Maar na een kliepen tyd / elk daar ten voorschijn quam /
 Daar ik een feders leed / en groot ellend' vernam /
 De eene klaagt en hermt / van wegens Gups en Habe /
 Dat hem nu onverwagt zo jammerlyk begave:
 Een ander mede klaagt om zijn verloren goet /
 Dog op het meest eplaas! om zijn verloren bloet /

Dat hy met droefheid sag verdwynen booz zijn oogen
 Het was haar lief of leed' zy moesten dit gedoogen:
 Een Huisgezin geheel alhier verdzonken is /
 Zijn d' overrompelt van dees Bloed in duysternis.
 Nog sag een Man zijn Vrouw / weg slijgeren dooz de baren /
 En d' Ouders / kind'ren twee op planken heenen varen /
 De dooden zijn dan ses is ons Mitthuser loeg /
 Maar Beesten honderden (och God) meer als genoeg.
 O overdroeve tijd! O dag van groot ellende!
 Ja waar dat ik mijn dog / en ooren heenen wende /
 Een ieder jammerlijk om hulp en bystand riep /
 Die nog in 't leven was in desen Bloed seer diep /
 Zy hadden zig om hoog / in desen Bloed begeeven /
 Om daar dooz Godes hulp te blyven in het leven /
 Beneden was 't geen raad / om dat de Wat'ren sterk /
 In aller haast en kragt / verbzaken 't Muure-werk /
 Zo dat haar Huizen bloot / van wand' en venst'ren waren /
 Ja saten op een plank / slegts boven d'holle baren /
 En wagteden met sineert / vol soz en heel bedugt /
 Maar eenig vaartuig / dat haar nood verligten mugt.
 't Welk doen ten voorszijn quam / en bzagt dees arme Menschen /
 Aan 't Hooge van ons Dozp / na haar begeert en wenschen /
 Maar ach! hoe droevig was dees komst om aan te zien /
 Veel quamen naakt en bloot / geen hozen aan de vien /
 Nog schoenen aan de voet / ja zo men is gebooren /
 Quamender ons ontrent / de kinderen te vooren /
 En waren gansch verkleumt / om dat zy by den heert /
 Nu in een dag a twee / niet hadden veel verkeert /
 Mitthusen 't welk beston' uit ses-en-twintig Huizen /
 Daar zijn geen ses geheel gebleven van dit huizen /
 De and're altemaal / zijn wand' of vensterloos /
 Geworden dooz den Wind en desen Bloed' seer boos.
 Dit doet als nu ons Dozp / vol arme Mensen woonden /
 Van oud' en ook van jong (de Heer wil ons dog toonen
 Zijn aanschijn goederiet / en geven vrugtbaarheid /
 Op dat booz d' armoed' groot mag worden spijs bereid.)
 Dus verze wat belangt de schade van Mitthusen:
 Maar ach! veel plaatsen meer / ging desen stozm vergrusen /
 Van verze tydning quam / dat self het hooge Land
 Dooz dese Waters-bloed was heftig overstrand /
 Dat meenig Huis en bult was van zijn plaats gedzeben /
 Daar meenig Mensch en Beest ook mede zijn gebleven /
 Sels Pieterburen schoon / en 't welbekende Spijk,
 Die namen alle beid' / dooz desen Bloed' de wijk /

Zo datse zijn berooft van Huizen en van Dooben /
 Van Menschen en van Dee / wie kan dit schier geloobens
 Delf-zijl heeft ook geleen een groote bres en kreuk /
 Dog Oterdam eplaas! nog een veel grooter bzeuk /
 Twee Huizen zijn aldaar geheel maar staan gebleven /
 Drie stukwijs boozts de rest met Menschen weg gedzeven /
 En 't kleyn en groote Dee en goed'ren velerhand.
 Ja slaan wy ons gezigt eens na d' Eldamster kant /
 Ach! daar wozt men gewaar / hoe dat de Huizen alle /
 Zijn op Termunter-zijl dooz desen storm geballe;
 En Menschen ook met een / ontrent drie hondert sterk /
 Zijn t' zamentlijk vergaan / O kragtig wonder werk!
 Van den Aldersterksten God / waar onder is verlooren /
 Een Amptman / en ook nog een Leeraar uitverhooren /
 Met zijn beminde Vrouw / O overdoeube stand /
 (Negtbeerdig weene nu / dit gantsch' Gzomingeland /)
 En nog veel plaatsen meer / heeft dese Dloed bedorven /
 Daar Menschen zijn en Dee / verdzonken en gestorven /
 Waar dat ook Man en Vrouw gescheid zijn dooz de dood
 De Onders van haar kroost; O smerte zwaar en groot!
 Want sterk was doen de wind / hol gingen ook de golven
 Dat wie ten Huis uit quam / die Wat'ren hem bedorven /
 Die duysend' Menschen wel / en Beesten nog veel meer /
 Ellendig quamen om in dit onstuymig weer /
 Veel Huizen weg gespoelt / een Toorn ter neer geworpen /
 Wie kan verhaalen dog? d' ellend van alle Dorpen?
 Dat jeder heeft gehoort / en met zijn oogen zag /
 Hoe dat verscheyden goed' / weg dreve met de wag /
 Hoe jammerlijk dat veel / haar leven hebben dorpen /
 Wanneer het ligt aanbrazt / van dese doeube morgen /
 Tot Oterdam verzeyd' een Man met Vrouw en kind /
 Op een bult Hoop eplaas! gedzeven dooz de wind /
 Aan 't Huis van den Pastoor / daar men haast open maakten
 De pannen van het dak / waar in dat zy geraakten /
 Van Siddeburster Deen een Knecht gestromet quam /
 Slegt met een Huttje kleyn / daar meed' een Hat op klam /
 Ontrent Zuyd en Noordbroek, O wonderlike dingen!
 Ja Menschen levendig / in Boomen 's morgens hingen /
 Men hoort van Duptendijks dat daar een Kiting was /
 Dien ook gansch onverwagt beviel dees Water-plas /
 Zy een-en-twintig sterk arbeypden 't Lijf te bergen /
 Een grooten Eersten-bult / dien quamen zy 't aanbergen /
 En klommen op zyn top / wels hem aan 't dijven gaf /
 Maar ach! het duytd' niet lang / of zestien vielen af /

Dees bhbe waaren nu / een weynig nog te saamen /
 De een viel haastlyk af zo dat maar vier quamen
 Geborgen aan het Land. Nog men gewagen hoozt /
 Van een groot Wonderwerk / dooz God gekomen voozt /
 Van een onnosel kind / out niet meer als vier Jaaren /
 't Welk met zyn Onders Hut / seer verze was gebaaren /
 Van Spijkster Hitterdijk / tot digte by den Dam,
 Van waar de Schipper voer / die desen Hut vernam /
 Wy wilde met zyn kloet / dit buktjen wat verstoeten /
 't Welk wierd' dit kind gewaar / die nu niet had genooten /
 In seben etmaal spys / en riep wilt wy niet slaan /
 Het welke gans verbaast / de Schipper dede slaan /
 Die doen dit Huttiken haast deden open maaken /
 En bergden 't klepne kind / O wonderlyke saaken !
 Ja 't is onmogelyk my / om alles openbaar
 Te maaken / 't geen wel is / geschiet zo hier en daar /
 Veel op een Paal of Plank / zyn ook behouden bleven /
 Die dooz de Hulpe Gods / te Lande zyn gedreven ;
 Wat Mensch sal hooren nu / van dese droeve stand /
 't Welk dooz Sint Martens-bloed getrest heeft Oron'ger-land /
 Die niet in zyn gemoed / ontroere en zonde wesen /
 En ook geen reanen dat / sou storten nevens desen ?
 Zyn hert moest herder zyn als eenen Diamant /
 Zyn Ogen gansch verdoozt / als een Nat doostig lant :
 Want als men eens bedenkt / ons vooz beleefde dagen /
 Daar men by ieder veel hoorde van gewagen /
 Hoe dat een jeder prees ons byzigtbare Landsdouw /
 Ons Hupsmans plaatsen groot / met haer seer schoon' gebouw /
 Men roem de overbloed / van Schapen ende Paarden /
 En overhande Dee / dat prees men seer na waarden /
 O Roepen gaben Welk / in grooten overbloed /
 Waar van de Wooter quam / en keesen overgoed /
 Maar nu leyd dese roem / eplaas ! in slyk bedolven /
 Nu hier dit Land bedekt de Zee met zyne golven /
 Dat Menschen ende Dee / en Hupsen heeft verdaan /
 Ons bzeugd' is dan hier dooz / nu heel en al vergaan :
 Maar denkt dog Menschen by / het zyn ons quade wegen
 En handelingen boos / daar toe wy zyn genegen /
 Die ons dees droefheid groot nu hebben aangedaan /
 Een felle bitterheid / daar 't hert mee is belaan ;
 Ons bzeukt die is seer groot / wie kan ze dog verheelen ?
 Wy willen onse nood als nu den Heer beveelen.
 Roept dan gesamentlyk / te land en in de stee /
 O my ! mijn ingewand / ik hebbe barens wee !

Stamt

Komt dog een parig nu / gy Gzooten en gy Alleen /
 Met die van Ninive / u sonden veel beweenen ;
 De Koning wil dog self / dat is ons overheid /
 Zig buigen vooz den Heer / en toonen rouw en leid /
 Dan haar begaane quaad / en overveele sonden /
 Die nu vooz Godes Thoon als Sodoms qualen stonden ;
 Op Leeraars toont nu meed' / dat gy ook oorzaak zyt /
 Dan dese groote vzeuk / die 't gantsche land nu lyt ;
 Wilt dan / als nu vooztaan u leven derigeeren /
 Na 't geen uit Godes Woord / gy and'ren komt te leeren /
 Komt Onderdanen al / en valt den Heer te voet /
 Op dat God zynen Troon / verandere met spoet ;
 En geeft ons weder vzeugd' vooz dese boose dagen /
 Waer in wy zitten nu / geheel en al verflagen ;
 Wilt Jongeligen ook gedenken aan u Heer /
 En Schepper overgoed / in uwen jeugt zo teer /
 Op dat u naken niet / meer sulke boose tyden /
 Daar van gy seggen sult / 'k schep hier in geen verbliden /
 Ja ieder dog bekend' / zyn sond' en zwypge niet /
 Want wrevel heeft gebaart / eplaas! ons dik verdriet ;
 Ons ongehoorzaamheid heeft Godes Troon doen vanden /
 Zo dat hy heeft gedood / en niet gespaart dees landen ;
 Elk Mensche ondersoek nu dog zyn wegen quaad /
 En keert hem tot den Heer die niet altoos en haat.
 Zo sal ook wederom den Heer hem tot ons wenden /
 En dooz ons diepe wond' een salve neder senden ;
 Hy / die nu 't gantsche Land / met zoute Wat'ren delic
 Kan haast gebieden haar / tot onsen troost betrekt ;
 En keert dog wederom / gy zoute Waterstroomen /
 Tot uwen moeder plaats / van daar gy zyt gekomen.
 O over groote troost! vooz die in 't leven zyn /
 Dat God nog kan / en wil / genesen onse pijn.
 Als wy maar nebens hem / oprecht boete toonen /
 Hy sal ons schaad' met Job / dan dubbelt weer beloonen ;
 Elk troost zig dan met Job / en seg tot aller tyd
 God gaf / God nam / zyn naam moet zyn gebenedijd.

E E N A N D E R
O P
G R O N I N G E N S
W A T E R - N O O D.

Waar dzijf ik op de riemen van uw schagten /
 O Noordewind? waar heen met mijn gedagten?
 Waar bzingtge my / bekommerd en ontsteld /
 Met zulk een stozingeweld?

O bange nacht! waar word ik heen gedreven /
 En vraag niet meer! hoor! hoor ons antwoord geven?
 Het donderd / en die zwaare bliksemslag
 Maakt van de nacht een dag.

't Is GRONINGEN (ik ken haar hoogen tooren)
 Alwaar (helaas!) zig dese ozkaan laat hooren /
 Die 't water pzeft en over 't paalwerk beurt /
 En alle dyken scheurt.

Zie daar! zie daar de Sluizen losgewzongen!
 Het hol gety in HUNSINGO gedzongen!
 Het FIVLINGO, en 't vette OLD-AMPT (o wee)
 Verandert in een zee!

Wat naar gekrijt verheft zig langs de dyken /
 Elk loopt en draaft: dog werwaarts zal men wyken /
 Terwijl de bloed huis / hoopberg / en geboomt /
 En alles overstroomt?

O Akkerman! grijp deze korenschoven /
 Of hou u met een hek / of staldeur / boven /
 Tot dat men u / met scholde / of snabbe / of boot /
 Koom reddten uit de noot.

Dat aan! dat aan! wilt gy behouden blyven
 Het water wast / wat / is? wat zietge dypden?
 Uw vee? neen / ik speur veel te groot een rouw.
 U vader! kind! en vrouw!

O waterplaag! de droefheid zal hem doden.
 Bedwing u tog! hier is niet meer van nooden.
 Hy twyfeld / in dit gaaloos ongebal /
 Wien hy beschrepen zal.

De vaar is dood: de vrouw rept nog haar ermen;
 Dog kan het kind hoor 't pekkel niet beschermen:
 Het sterf / en rold van 's moeder's borsten af
 In dit beklaglyk graf.

Grijp moed / en ... ah! waar is de man gebaaren?
 Mee weggesleept van de onbetwoogen baaren?
 Ja / ja: dog zie? dit al te wreed bedryf
 Vereenigd man en wyf.

Bvang my van hier; ik ben moe dit aan te schouwen;
 O Wind! ik kan mijn traanen niet weerhouwen:
 't Is GRONINGEN; het is mijn vaderland /
 Van u dus aangerand.

O voetsterstad! wat onheil! wat gebaaren
 In 't klein begrip van tweemaal zeven jaaren!
 De blikfent treft den hoofdkerk van der A.
 O onherstelb're schaa!

Dat schoon gebouw is / binnen weinige uren;
 Niet als een naakt geraamt van zwarte muuren;

Terwijl de wind het vuur verspreid / verboerd /
En dus de stad ontroerd.

't Staal volgd het vuur / en beukt uw trotze wallen
Met bomben / en met zwaare donderballen ;
Boos oorlogstung ! dat neerwerpt / en mismaakt /
En schent al wat het raakt.

Maar nu / ^{nu} komt die springbloed u verassen /
En dekken al het land met zilte plassen.

⊙ bitter lot ! o heerlijk ongeluk !

⊙ troosteloze duit !

Sagt ! ik zie de Zon verrijzen aan de klimmen.

Hoe ? staar ~~u~~ stil ? wat let hem in het klimmen ?

De nieuwe Zee / diek ~~u~~ nu voor hem ziet

Dien zag ~~u~~ gisteren niet.

Maar
Zach

Wij ! alles kan ik nu rondsom beoogen :

't Verhaal nogtans is niet in mijn vermogen.

Hoe dobbert niet de boer / en daar zijn vee !

Geen huys staat op zijn stee !

hier

Hier zietme een Schip op d'hoogste dijk gedragen /

En hooft het volk ~~hem~~ nood den hemel klagen

Ginds wemelen nog Menschen op het dak /

Dol smeert en ongemak.

geflagen

Men bergt ~~haar~~ ^{er} niet / hoe kenbaar ze zig maken

Met voorschoot / hembd / of uitgesteek laken /

Ze zitten daar / verkout en afgevast /

Tot hen de dood verast.

Waar ik mij keer / naar acht'ren of naar dooren /

'k Zie hier een huys en daar een kerck / of tooren /

In 't midden van de vlakte / zonder strand /

Nog flux een volkryk land.

+ Wat hindert haar 't klimmen ?

DELZYL! TERMUNT! uw schaa gaat my ter herten
O! OTERDUM! wien zouw uw lot niet smerten?
O WOLDENDORP! MIDWOLDERHAMBIK! ach!
Dit is een droeve dag!

UITHUIZEN! SPYK! GODLINZE! PETERBUIREN!
Gy kost van mee dien spinkbloed niet verduren?
O neen! gy zyt elendig omgewoeld /
En van hem weggespoeld.

Wat raad? hier helpt geen jammeren nog klagen
GOD is vergramd: Hy toond het met die slagen.
Verzoen u ~~u~~ tog met hem / en kus de roe /
En word uw misdään moe.

Bid om genaë. Hy kan en wil u troosten.
Daar dzaaid alreeds de wind zig naar het Oosten!
Het water deinst te rug / bedaard en stil /
En vlucht weer tot zijn kil.

't Verdronken land zal haast eens adem haalen /
En uw verlies / met overmaat / betaalen /
Als gy de deugd omhelt / en de ondeugd haat /
En nimmer GOD verlaat.

L. SMIDS,

Med: Doctor.

F I N I S.

Tot

Tot Blad-vulling.

ind men in het **G**rieks beschreven /
 Al de wond'ren van haar Staat ?
 Ook wat Romen heeft bedreven /
 Doo? haar **C**atoos in de Raad ?

Of wanneer zy doo? haar **M**agten /
 Met een woedende geweld /
Griekse Heerschappij verkrachten /
 Doo? haar **H**elden in het Veld.

GRUNO kan niet minder roemen /
 Op haar vaste Heerschappij /
 Die van **M**unster zagt te doemen /
 Om te brengen in de **h**y:

Haare bygebogte **S**taten ;
 Dog de **N**a-neef zal steeds zien /
 Hoe zy zig op **G**od verlaten /
 Om haar **O**pand 't hoofd te bien.

Tot hy moest met schande vlugten /
 Van haar oversterke **S**tad /
 Met veel klagen / kermen / zugten :
 Ziet zo draaid het **W**erelds rad !

Dog 't schijnt of de woede plagen /
 Zijn doo? **GRUNOOS** volk bereid ;
 Want naauw zijn de **O**zlogsvlagen /
 Haar we'er tot haar troost ontzeid.

Of zy zien / met angst / verblinden /
 Mensch en Vee dooz Waterbloed:
 Nergens kan men hulpe vinden /
 Dooz een Opand zo verwoed!

Nog moet GRUNOOS Volk betreuren /
 Haar zeer heerlijk Kerkzieraad:
 Dat men ook van een sag scheuren /
 Op een ligte dageraad.

Na dat veertig Jaar verleeden /
 Dooz een felle Blixemgloed /
 Ook dat zieraad wierd betreden /
 Tot ontroering van 't gemoed.

Wilt van GRUNOOS Volk aanschouwen /
 's Warcls wisselvalligheid;
 En op 's Menschen hulp nooit bouwen /
 Want haer doen is Adelheid!

Maar U tot dien God hekeeren /
 Die U bystaat dooz zyn kragt;
 U zal noopt geen hulp ontbeeren /
 Schoon U dreigt des Opands magt.

T. K. HAAXMA.

© R A D E.